

KWARTALNIK
WYDANIE III/2024
CZĘŚĆ 3

PORADNIK PRAWNY

Powiat Lubelski

WWW.POMOCPRAWNA.OIC.LUBLIN.PL
WWW.OIC.LUBLIN.PL
WWW.POWIAT.LUBLIN.PL

Spis treści

str.03

Zmiana imienia i nazwiska

Paweł Włoch

str.06

Prawnokarna perspektywa graffiti

Paweł Włoch

str. 09

Świadczenie „Aktywny rodzic”

Magdalena Piech

str. 11

Dziedziczenie testamentowe a ustawowe

Piotr Kaniowski

Zmiana imienia i nazwiska

Paweł Włoch
Adwokat

Imię i nazwisko są nieodzownym atrybutem człowieka i towarzyszą mu przez całe życie. Każdy z nas ma prawo i obowiązek używania przypisanego mu imienia i nazwiska. Nazwisko, podobnie jak imię jest swego rodzaju wizytówką, elementem identyfikującym osobę oraz określającym jej tożsamość. Zgodnie z art. 23 kodeksu cywilnego nazwisko stanowi dobro osobiste, które niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach, podlega ochronie prawa cywilnego.

Zasady zmiany imienia i nazwiska, właściwość organów administracji publicznej i tryb postępowania określają przepisy ustawy z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (dalej u.z.i.n.).

Wskazany akt prawny realizuje zasadę względnej stabilizacji imion i nazwisk, gdyż ich zmiana może nastąpić tylko na zasadach określonych w tej ustawie.

Zgodnie z art. 3 u.z.i.n. zmiana imienia polega na zastąpieniu wybranego imienia innym imieniem, zastąpieniu dwóch imion jednym imieniem lub odwrotnie, dodaniu drugiego imienia, zmianie pisowni imienia lub imion lub zmianie kolejności imion. Z kolei zmiana nazwiska oznacza zmianę na inne nazwisko, zmianę pisowni nazwiska lub zmianę nazwiska ze względu na formę właściwą dla rodzaju żeńskiego lub męskiego.

Po zmianie imienia można mieć najwyżej dwa imiona. Nazwisko także nie może składać się z więcej niż dwóch członów, chyba że zezwalają na to przepisy prawa innego państwa, którego obywatelstwo wnioskujący również posiada.

Stosownie z art. 4 ust. 1 u.z.i.n. zmiany imienia lub nazwiska można dokonać wyłącznie z ważnych powodów, w szczególności gdy dotyczą zmiany: imienia lub nazwiska ośmieszającego albo nielicującego z godnością człowieka (pkt 1); na imię lub nazwisko używane (pkt 2); na imię lub nazwisko, które zostało bezprawnie zmienione (pkt 3); na imię lub nazwisko noszone zgodnie z przepisami prawa państwa, którego obywatelstwo również się posiada (pkt 4). Mając na uwadze powyższe w ustawie o zmianie imienia i nazwiska podano wyłącznie przykładowy wykaz ważnych powodów. Ustawodawca dopuścił możliwość zaistnienia innych sytuacji, które mogą uzasadniać zmianę imienia i nazwiska, jeżeli zostaną ocenione przez organ jako „ważne powody”. Ich ocena powinna zatem uwzględniać indywidualne warunki każdego przypadku.

Zgodnie z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 września 2017 r. (sygn. akt II OSK 69/16) „użyte w przepisie art. 4 ust. 1 ustawy z 2008 r. o zmianie imienia i nazwisk określenie „ważny powód” należy do tzw. pojęć niedookreślonych, a wyrażenie zgody właściwego organu na zmianę imienia i nazwiska następuje w ramach uznania administracyjnego.

Ważny powód zmiany nazwiska powinien być odrębnie oceniony w każdej indywidualnej sprawie, nadto wnioskodawca powinien przekonać organ administracyjny, że wskazany subiektywnie przez niego powód zmiany jest na tyle istotny, by władza dokonała tej zmiany, uznając go za obiektywnie istotny. Ważne powody przemawiające za zmianą imienia i nazwiska, nie mogą wynikać jedynie z subiektywnego przekonania osoby żądającej zmiany, ale muszą również sprostać zobiektywizowanym i zracjonalizowanym kryteriom ich oceny. Granicą rozważań organów administracji państwowej powinno być ustalenie istnienia (lub braku) elementu oczywistej bezzasadności w motywach strony, na przykład cech kaprysu lub przekory."

Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 27 września 2023 r. (sygn. akt II OSK 979/22) wskazał, że w praktyce sądów administracyjnych za „ważny powód” było uznawane szereg okoliczności, jak: - powrót do nazwiska rodowego wnioskodawcy zmienionego po śmierci naturalnego ojca w związku z przysposobieniem przez męża matki, a będącego jedynym żyjącym potomkiem naturalnego ojca, - brak akceptacji dotychczasowego nazwiska, będący następstwem doznanego urazu psychicznego, - sfera doznań i więzi duchowych, które tworzą lub podtrzymują na tym tle łączność rodzinną oraz rodową, - ochrona małoletniego przed rozpoznawaniem go jako syna ojca aresztowanego i oskarżonego o czyn zabroniony i związany z tym stan psychiczny oraz subiektywne nastawienie dziecka do noszonego nazwiska obco brzmiącego utrudniającego funkcjonowanie w środowisku z uwagi na skojarzenie osób i nazwisk, tj. identyfikację z ojcem, którego nazwisko zostało skompromitowane, - utożsamianie się dziecka wychowywanego wyłącznie przez matkę z jej rodziną, dobro dziecka, silne więzi z rodzicem sprawującym opiekę, - trwałe psychiczne i subiektywne negatywne nastawienie do noszonego nazwiska, powodujące skoncentrowanie aktywności życiowej wnioskodawcy na dążeniu do jego zmiany, której brak utrudnia spełnianie ról społecznych.

Fakt pozostawania w związku nieformalnym nie jest wystarczającym powodem do zmiany nazwiska na nazwisko partnera. Subiektywna potrzeba zmiany nazwiska rodowego na nazwisko wynikające ze związku faktycznego, choć uzasadnione więzami emocjonalnymi i wspólnym życiem nie jest wypełnieniem przesłanki „wyłącznie z ważnych względów” (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 10 października 2017 r., sygn. akt II OSK 293/16)

U osoby zmieniającej nazwisko może pojawić się chęć wskazania nowego, powszechnie znanego nazwiska np. historycznego. Jednakże w większości przypadków taka zmiana nie będzie możliwa. Zmiany nazwiska, zgodnie z art. 5 u.z.i.n., nie dokonuje się w przypadku ubiegania się o zmianę na nazwisko historyczne, wstawione w dziedzinie kultury, nauki, działalności politycznej, społecznej albo wojskowej, chyba że osoba ubiegająca się o zmianę nazwiska posiada członków rodziny o tym nazwisku. Z powyższego wynika, że osoba która ubiega się o taką zmianę, musi udowodnić, że posiada członków rodziny o danym nazwisku.

Zmiana nazwiska obojga rodziców rozciąga się na małoletnie dzieci i na dzieci, które zrodzą się z tego małżeństwa. Jeśli na zmianę nazwiska zdecydował się tylko jeden z rodziców, to zmiana nazwiska dziecka jest możliwa, jeśli wyrazi na to zgodę drugi rodzic (chyba że nie ma on pełnej zdolności do czynności prawnych lub jest pozbawiony władzy rodzicielskiej albo nie żyje). Jeżeli w chwili zmiany nazwiska dziecko ukończyło 13 lat, do przedmiotowej zmiany potrzebne jest także wyrażenie zgody przez to dziecko. W przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka, każde z nich może zwrócić się do sądu opiekuńczego o wyrażenie zgody na zmianę nazwiska dziecka.

Wniosek o zmianę imienia lub nazwiska składa się do wybranego kierownika urzędu stanu cywilnego. Osoby zamieszkałe poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej mogą złożyć za pośrednictwem konsula Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o zmianę imienia lub nazwiska, wskazując kierownika urzędu stanu cywilnego, któremu wniosek ma zostać przekazany. Wniosek dotyczący osób małoletnich powinien zostać złożony przez ich ustawowych przedstawicieli np. rodzica.

Wniosek powinien zawierać informacje o których mowa w art. 11 u.z.i.n., w tym zawierać uzasadnienie wnioskowanej zmiany. Przedmiotowy wniosek podlega opłacie skarbowej w wysokości 37 zł. Decyzję o zmianie bądź decyzję o odmowie zmiany imienia lub nazwiska wydaje kierownik urzędu stanu cywilnego, do którego został złożony wniosek, albo jego zastępca. Wydana decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu, a informacja o zmianie imienia lub nazwiska przesyłana jest odpowiednim urzędem celem naniesienia odpowiednich korekt w akcie urodzenia, akcie małżeństwa czy aktach urodzenia dzieci.

Osobna ustawa, a konkretnie kodeks rodzinny i opiekuńczy, reguluje kwestię zmiany nazwiska po zawarciu małżeństwa oraz w przypadku ustania związku małżeńskiego.

Zgodnie z art. 25 § 1 k.r.o. o nazwisku, które każdy z małżonków będzie nosił po zawarciu małżeństwa, decyduje jego oświadczenie złożone przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego. Oświadczenie może być złożone bezpośrednio po zawarciu małżeństwa albo przed sporządzeniem przez kierownika urzędu stanu cywilnego zaświadczenia stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa.

Stosownie do § 2 k.r.o. wskazanego artykułu małżonkowie mogą nosić wspólne nazwisko będące dotychczasowym nazwiskiem jednego z nich. Każdy z małżonków może również zachować swoje dotychczasowe

nazwisko albo połączyć z nim. Dotychczasowe nazwisko drugiego małżonka, z tymże nazwisko utworzone w wyniku połączenia nie może składać się z więcej niż dwóch członów. W przypadku gdy takie oświadczenie nie zostanie złożone, to każdy z małżonków zachowuje swoje dotychczasowe nazwisko.

Ustanie małżeństwa spowodować może skutki odnoszące się do nazwiska, które zależą od przyczyny ustania związku. Skutki orzeczenia rozwodu uregulowano w art. 59 k.r.o., a skutki unieważnienia małżeństwa określono w art. 21 k.r.o.

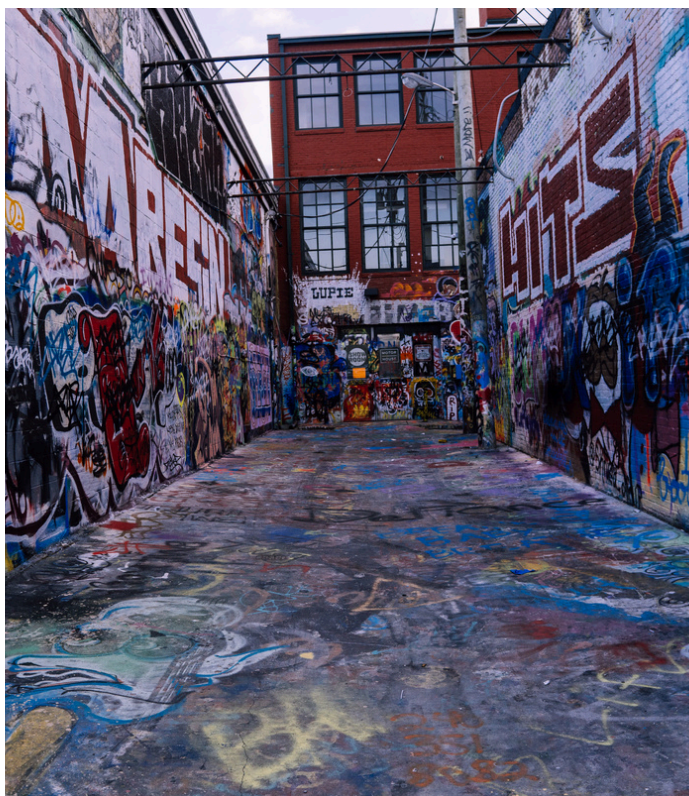
W przypadku rozwodu osoby chcące powrócić do nazwiska, którym posługiwały się przed zawarciem małżeństwa, mają prawo zrobić to w ciągu 3 miesięcy od chwili uprawomocnienia się orzeczenia rozwodu. Oświadczenie małżonka rozwiedzionego o powrocie do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa musi być złożone osobiście przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego. Uprawienie z art. 59 k.r.o. ma charakter osobisty, a skorzystanie z tej możliwości należy wyłącznie od woli małżonka, który zmienił swoje nazwisko po zawarciu małżeństwa. Drugi z rozwiedzionych małżonków nie może się tego domagać i zmusić byłego małżonka do pozbycia się jego nazwiska.

W przypadku unieważnienia małżeństwa, każdy z małżonków powraca do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa.

Imię i nazwisko towarzyszą nam przez całe życie. Posługiwanie się własnym imieniem i nazwiskiem ma znaczenie indywidualizujące i identyfikujące daną osobę w stosunkach urzędowych i prywatnych. Dlatego też jakakolwiek zmiana imienia i nazwiska może nastąpić wyłącznie z ważnych powodów i w przypadkach wskazanych w ustawie.

Prawnokarna perspektywa graffiti

Paweł Włoch
Adwokat

Graffiti to zgodnie z Encyklopedią PWN rodzaj twórczości artystycznej polegającej na tworzeniu obrazów bezpośrednio w miejscach publicznych. Jeżeli graffiti powstało w miejscu dozwolonym, po uzyskaniu odpowiednich zgód (np. właściciela budynku) oraz nie zawiera niewłaściwych treści wówczas autor nie ponosi z tego tytułu żadnych negatywnych konsekwencji.

Jednakże większości z nas graffiti kojarzy się z napisami widniejącymi na budynkach, przejściach podziemnych, ogrodzeniach, tunelach, klatkach schodowych czy środkach komunikacji miejskiej. Problem nielegalnego graffiti narasta, a spoglądając na świeżo odmalowaną elewację pokrytą nieestetycznymi napisami i rysunkami nie mamy wątpliwości, że ich autorzy powinni liczyć się z surowymi karami.

Kwestię odpowiedzialności za tego typu zachowania najczęściej reguluje kodeks wykroczeń. Zgodnie z art. 63a § 1 k.w. karze ograniczenia wolności albo grzywny podlega ten kto umieszcza w miejscu publicznym do tego nieprzeznaczonym ogłoszenie, plakat, afisz, apel, ulotkę, napis lub rysunek albo wystawia je na widok publiczny w innym miejscu bez zgody zarządzającego tym miejscem. Jak stanowi art. 63a § 2 k.w. możliwe jest orzeczenie przepadku przedmiotów służących lub przeznaczonych do popełnienia wykroczenia, choćby nie stanowiły własności sprawcy, a także nawiązki w wysokości do 1500 zł lub obowiązku przywrócenia stanu poprzedniego.

Przedmiotem ochrony określonym w art.63a § 1 k.w. jest porządek publiczny związany z zachowaniem ładu i estetyki w miejscach publicznych. Sąd Najwyższy w wyroku z 19.01.2021 r. (sygn. akt III KK 70/20) wskazał: „Dobrem chronionym przez przepis art. 63a § 1 k.w. jest porządek publiczny, w ramach którego miejsca publiczne są chronione przed zachowaniami polegającym na umieszczaniu różnego rodzaju ogłoszeń, plakatów, afiszów, ulotek, napisów czy rysunków, o ile miejsca te nie są do tego przeznaczone. Chodzi więc o przeciwdziałanie samowolnym zachowaniom naruszającym estetykę przestrzeni publicznej, w potocznym rozumieniu zaśmiecającym i szpecącym tę przestrzeń. Przepis ten chroni też prawo podmiotów zarządzających miejscami publicznymi i innymi do dysponowania sposobem ich wykorzystania”.

Osoba malująca graffiti wypełnia znamiona czynu określonego w art. 63a § 1 k.w. gdy wykona rysunek lub napis w miejscu publicznym (rozumianym jako przestrzeń otwarta lub zamknięta oraz dostępna dla większej, bliżej nieokreślonej co do wielkości i tożsamości liczby osób) albo wykona rysunek lub napis w miejscu co prawda nie publicznym ale wystawionym na widok publiczny (czyli w sposób widoczny dla nieokreślonej liczby osób), dodatkowo czyniąc to bez zgody zarządzającego tym miejscem.

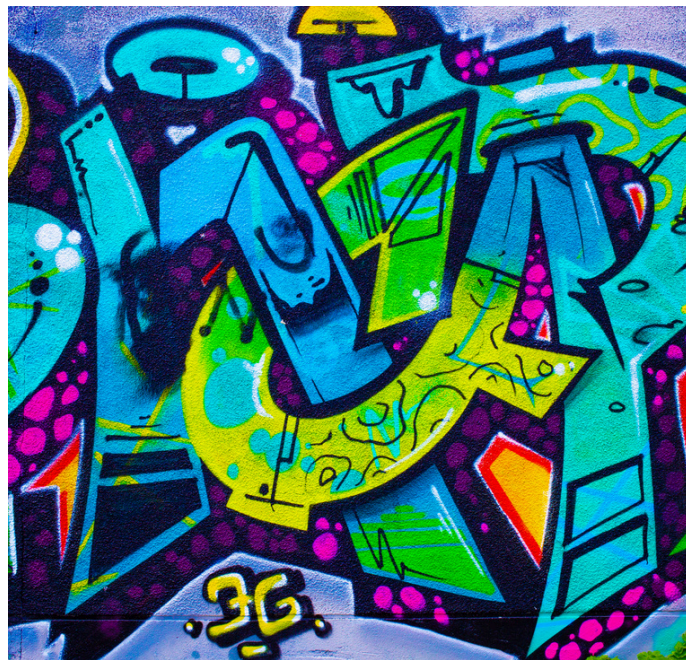
Należy mieć na uwadze, że jeżeli przy wykonywaniu rysunku lub napisu w miejscu publicznym do tego niewyznaczonym lub niepublicznym bez zgody dysponenta tego miejsca, dojdzie do uszkodzenia mienia (np. ściany, ogrodzenia lub innego podłoża) może zaktualizować się odpowiedzialność z art. 124 kodeksu wykroczeń lub art. 288 kodeksu karnego. Jeżeli konsekwencją umieszczenia nielegalnego graffiti jest uszkodzenie mienia, kwalifikowanie takiego czynu jako przestępstwa albo wykroczenia zależy będzie od wysokości szkody majątkowej, której granicę określono na poziomie 800 zł.

Zgodnie z art. 124 § 1 k.w. karze aresztu, ograniczenia wolności podlega ten kto cudzą rzecz umyślnie niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, jeżeli szkoda nie przekracza 800 złotych. Ponadto Sąd orzekając w sprawie może na autora graffiti nałożyć obowiązek zapłaty równowartości wyrządzonej szkody bądź obowiązek przywrócenia cudzej rzeczy do poprzedniego stanu. Działanie sprawcy musi jednak polegać na umyślnym niszczeniu, uszkadzaniu lub czynieniu niezdatną do użytku cudzej rzeczy, przy czym wyrządzona przez sprawcę szkoda nie może przekraczać 800 zł.

Natomiast zgodnie z art. 288 § 1 k.k. karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat podlega ten kto cudzą rzecz niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, a wyrządzona przez sprawcę szkoda przekracza wskazaną kwotę 800 zł.

W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 288 § 1 k.k. w stosunku do mienia znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10 (art. 294 § 1 k.k.). Mienie znacznej wartości to mienie, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 200 000 zł.

Tej samej karze podlega sprawca, który dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 288 § 1 k.k. w stosunku do dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury (art. 294 § 2 k.k.).

W doktrynie i orzecznictwie podkreśla się, że umieszczenie napisu lub rysunku na budynku jeżeli nie skutkuje to ingerencją w jego strukturę materialną (konstrukcję), nie może być poczytane jako uszkodzenie bądź zniszczenie rzeczy. Z uszkodzeniem mienia na skutek naniesienia napisu lub rysunku można by mieć do czynienia jedynie w sytuacji, gdyby usunięcie napisu wymagało ingerencji w strukturę samej rzeczy. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 marca 1984 roku (sygn. akt. VI KZP 48/83) wskazał, że odpowiedzialność za przestępstwo z obecnego art. 288 § 1 k.k. albo za wykroczenie z art. 124 § 1 k.w. może być rozważana tylko wówczas, gdy w wyniku tego działania nastąpiło pomniejszenie wartości materialnej lub użytkowej budynku w takim stopniu, że do usunięcia tego uszkodzenia konieczne jest naruszenie substancji budynku. W innym wypadku takie działanie należy traktować jako wykroczenie z obecnie obowiązującego art. 63a k.w.

Malowanie nielegalnego graffiti może być także penalizowane na gruncie innych przepisów niż wskazane powyżej.

Zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8 podlega ten kto niszczy lub uszkadza zabytek. Artykuł ten jest przepisem szczególnym względem art. 288 § 1 k.k., gdyż różnicuje oba te przepisy przedmiot czynności wykonawczej tj. znamięm specjalizującym jest tu specyficzny rodzaj mienia tj. zabytek.

Ponadto w przypadku gdy graffiti zawiera treści nieprzyzwoite takie zachowanie wyczerpuje dyspozycję art. 141 k.w. Jeżeli sprawca dodatkowo uszkodził ogłoszenie instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej albo artystycznej, rozrywkowej lub sportowej zachowanie takie wyczerpuje dyspozycję art. 67 § 1 lub § 2 k.w. A w sytuacji gdy przez wykonanie graffiti uległy uszkodzeniu lub stały się nieczytelne napisy ostrzegające o niebezpieczeństwie zachowanie sprawcy wyczerpuje dyspozycję art. 74 § 1 k.w.

Reasumując nigdy nie wolno być obojętnym na akty wandalizmu i należy zawiadamiać o takich spostrzeżeniach organy ścigania. Otoczenie w którym żyjemy jest dobrem wspólnym i na każdym spoczywa społeczny obowiązek dbania o nie. Czyszczenie elewacji budynków, klatek schodowych, wagonów kolejowych niesie za sobą wielkie koszty, które ostatecznie ponoszą wszyscy obywatele.

Nie chodzi jednak o piętnowanie graffiti w ogóle, tylko pokazanie, że można je wykonywać w sposób cywilizowany, zaplanowany, uzgodniony z zarządcą czy też właścicielem. Cenną inicjatywą, doceniającą wartość graffiti jako działalności artystycznej, jest akcja tworzenia miejsc w przestrzeni publicznej, gdzie twórcy w sposób legalny mogą malować swoje dzieła. Dzięki takim miejscom autorzy graffiti mogą zgodnie z prawem dekorować przestrzeń miejską. W innym przypadku naniesienie graffiti może skutkować uszkodzeniem cudzego mienia, jak również odpowiedzialnością twórcy za popełnienie wykroczenia, czy też przestępstwa.

Świadczenie „Aktywny rodzic”

Magdalena Piech
Radca prawny

Od początku października 2024 r. wielu polskich rodziców będzie mogło skorzystać z nowych świadczeń. Warto podkreślić, iż jest to nawet łącznie 36 tys. zł na dziecko w wieku od 12. do 35. miesiąca życia – niezależnie od dochodów. Wnioski o nowe świadczenia można składać do ZUS od dnia 1 października 2024 r.

Ustawa o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka, potocznie zwana – „Aktywny rodzic”, to akt prawny, który wprowadza trzy nowe świadczenia dla rodzin z dziećmi do lat 3. Ten akt prawny jest narzędziem wspierającym rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka.

„Aktywni rodzice w pracy”

Pierwsze świadczenie to „Aktywni rodzice w pracy”. **Jest ono kierowane do aktywnych zawodowo rodziców dziecka w wieku od 12 do 35 miesiąca życia.** Ustawa definiuje aktywność zawodową, której poziom/rodzaj będzie uprawniał do otrzymywania ww. świadczenia.

Świadczenie „Aktywni rodzice w pracy” będzie przysługiwać w wysokości 1500 zł miesięcznie przez okres 24 miesiący od 12 do 35 miesiąca życia dziecka. W przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, powyższe świadczenie będzie przysługiwało w podwyższonej wysokości 1900 zł miesięcznie.

„Aktywnie w żłobku”

Świadczenie „Aktywnie w żłobku” zastąpi obecnie funkcjonujące i zdecydowanie mniej korzystne dofinansowanie obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, które przysługuje w wysokości do maksymalnie 400 zł miesięcznie, uregulowane w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3. Świadczenie „Aktywnie w żłobku” **będzie kierowane do rodziców dzieci uczęszczających do instytucji opieki nad dziećmi do lat 3. – tj. żłobka, klubu dziecięcego albo dziennego opiekuna i będzie przysługiwało w wysokości do 1500 zł miesięcznie na dziecko lub do 1900 zł miesięcznie na dziecko niepełnosprawne, jednak nie więcej niż wysokość opłaty, jaką rodzic ponosi za pobyt dziecka w instytucji opieki.** W tym miejscu warto wskazać, iż ustawa wprowadza także górną granicę wysokości opłat żłobkowych, której przekroczenie wykluczy daną instytucję opieki lub dziennego opiekuna z procesu przyznawania świadczenia „aktywnie w żłobku”, w celu uniknięcia sytuacji, w której w wyniku wprowadzenia ww. świadczenia nastąpiłby znaczący wzrost opłat za żłobek, klub dziecięcy lub dziennego opiekuna. W pierwszym okresie obowiązywania ustawy powyższy próg został określony kwotowo i będzie wynosił 2200 zł miesięcznie.

„Aktywnie w domu”

To świadczenie zastąpi dotychczas funkcjonujący i mniej korzystny, gdyż nie przysługujący na pierwsze dziecko, rodzinny kapitał opiekuńczy. „Aktywnie w domu” będzie przysługiwało **na każde dziecko w rodzinie w wieku od 12 do 35 miesiąca życia dziecka i będzie wypłacane w wysokości 500 zł miesięcznie przez 24 miesiące (nie będzie możliwości pobierania świadczenia w wysokości 1000 zł przez 12 miesięcy, jak ma to miejsce w przypadku rodzinnego kapitału opiekuńczego)**. Jest to wsparcie kierowane do tych rodziców dzieci w wieku od 12 do 35 miesiąca życia, którzy nie będą uprawnieni lub z własnej woli nie zdecydują się na skorzystanie ze świadczenia „Aktywni rodzice w pracy” lub „Aktywnie w żłobku”, gdyż w szczególności **pozostaną nieaktywni zawodowo lub ich dziecko nie uczęszcza do instytucji opieki**.

Wprowadzenie świadczenia „Aktywnie w domu” będzie wiązało się z uchynieniem dotychczas obowiązującej ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym, przy jednoczesnym zachowaniu praw nabytych, tj. zagwarantowaniu rodzicowi prawa do zachowania wcześniej przyznanego rodzinnego kapitału opiekuńczego z możliwością przejścia przez tego rodzica na nowe świadczenie jeśli jest ono dla niego bardziej korzystne (np. aktywni zawodowo rodzice pobierający rodzinny kapitał opiekuńczy będą mogli z zrezygnować z tego świadczenia i ubiegać się o świadczenie „Aktywni rodzice w pracy”).

W tym miejscu należy podkreślić, iż wybór jednego z trzech powyższych świadczeń zależny będzie od decyzji rodzica przy założeniu, że na to samo dziecko, za dany miesiąc może być wypłacone tylko jedno ze świadczeń.

Rodzic będzie miał także możliwość wielokrotnej zmiany świadczeń, tj. rezygnacji z jednej formy wsparcia i przejścia na drugą, z zastrzeżeniem, że w danym miesiącu na dane dziecko rodzic będzie mógł pobierać tylko jedno z wybranych przez siebie świadczeń.

Świadczenia „Aktywny rodzic” są realizowane od 1 października 2024 r. przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Pierwsze środki w ramach programu zostaną wypłacone najpóźniej dwa miesiące od dnia złożenia wniosku z wyrównaniem.

Dziedziczenie testamentowe a ustawowe

Piotr Krzyżanowski
Radca prawny

Źródła powołania do spadku

Pojęcie powołania do spadku oznacza tytuł, z którego wynika możliwość wejścia w ogół praw i obowiązków majątkowych zmarłego. Powołanie do spadku może wynikać wyłącznie z ustawy albo z testamentu.

Dziedziczenie testamentowe

Testament jest jednostronną, osobistą, nie skierowaną do adresata czynnością prawną na wypadek śmierci (mortis causa). W prawie spadkowym wyróżnia się testamenty zwykłe (holograficzny, notarialny, allograficzny) i testamenty szczególne (ustny, podróżny, wojskowy).

Testament holograficzny (własnoręczny) – napisany osobiście przez spadkodawcę w całości pismem ręcznym, własnoręcznie podpisany i opatrzony datą.

Testament notarialny – sporządzony w obecności notariusza w formie aktu notarialnego.

Testament allograficzny (administracyjny) – w obecności dwóch świadków, spadkodawca oświadcza swoją ostatnią wolę ustnie wobec wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu albo gminy lub kierownika urzędu stanu cywilnego.

Testament ustny – testator oświadcza ustnie swoją ostatnią wolę przy jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków. Testament ten może być sporządzony wyłącznie, gdy istnieje obawa rychłej śmierci spadkodawcy albo jeżeli wskutek szczególnych okoliczności zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe lub bardzo utrudnione.

Testament podróżny – w trakcie podróży na polskim statku morskim lub powietrznym, spadkodawca, w obecności dwóch świadków, może oświadczyć swoją ostatnią wolę przed dowódcą statku lub jego zastępcą.

Testament wojskowy – sporządzony tylko w czasie mobilizacji lub wojny albo w czasie przebywania w niewoli.

Dziedziczenie ustawowe

W pierwszej kolejności spadek dziedziczą dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek. Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada jego dzieciom w częściach równych. Małżonek nie dziedziczy po spadkodawcy w przypadku orzeczenia rozwodu lub separacji. Jeżeli spadkodawca nie miał zstępnych, w drugiej kolejności dziedziczą małżonek i rodzice spadkodawcy. W przypadku braku małżonka i zstępnych spadkodawcy cały spadek przypada jego rodzicom. Natomiast w sytuacji, gdy jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, jego udział spadkowy, przypada rodzeństwu spadkodawcy. Dziadkowie spadkodawcy dziedziczą wyłącznie w przypadku braku zstępnych, małżonka, rodziców, rodzeństwa i zstępnych rodzeństwa spadkodawcy. Jeżeli jedno z dziadków spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, jego udział spadkowy, przypada jego dzieciom lub wnukom. Dziedziczenie pasierbów spadkodawcy następuje w przypadku braku małżonka spadkodawcy i krewnych. W przypadku braku małżonka spadkodawcy, jego krewnych i dzieci małżonka spadkodawcy ostatnimi spadkobiercami ustawowymi są gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy i Skarb Państwa (jeżeli ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Rzeczypospolitej Polskiej nie da się ustalić albo ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy znajdowało się za granicą).

Podobieństwa między dziedziczeniem testamentowym i ustawowym:

1) Moment otwarcia spadku. W obu przypadkach spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy. Z tą chwilą prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą na jego spadkobierców.

2) Zdolność do dziedziczenia. Jest to zdolność do bycia spadkobiercą, czyli możliwość wejścia w ogół praw i obowiązków spadkodawcy. W obu przypadkach nie może być spadkobiercą osoba fizyczna, która nie żyje w chwili otwarcia spadku. Natomiast spadkobiercą może być dziecko, w chwili otwarcia spadku już poczęte, jeżeli urodzi się żywe. Nie może być spadkobiercą osoba prawna, która nie istnieje w chwili otwarcia spadku. Ograniczenie to nie dotyczy fundacji lub fundacji rodzinnej, ustanowionej przez spadkodawcę w testamencie, jeżeli zostanie wpisana do rejestru w ciągu 2 lat od ogłoszenia testamentu.

Główne różnice między dziedziczeniem testamentowym i ustawowym:

1) Pierwszeństwo. Jedną z głównych zasad prawa spadkowego, jest zasada prymatu woli spadkodawcy w dysponowaniu majątkiem na wypadek śmierci. Z tego względu, powołanie do dziedziczenia z testamentu ma pierwszeństwo przed powołaniem z ustawy.

Dziedziczenie ustawowe następuje dopiero wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą. Uznaje się, że spadkodawca nie powołał spadkobiercy w przypadku, gdy: spadkodawca w ogóle nie sporządził testamentu, treść testamentu obejmuje same zapisy bez powołania spadkobiercy, sporządzony testament okazał się bezskuteczny lub nieważny.

2) Swoboda testowania. Zgodnie z zasadą swobody testowania, spadkodawca może sporządzić testament dowolnej treści. Z zastrzeżeniem, że treść testamentu nie może naruszać przepisów ustawy, zasad współżycia społecznego, jak również nie może zmierzać do obejścia ustawy. Krąg spadkobierców i wielkość ich udziałów w spadku wynika wyłącznie z woli testatora. Spadkodawca może powołać jedną lub kilka osób do całości lub części spadku. Testator może również sporządzić testament negatywny w którym nie powołuje spadkobierców, a jedynie wyłącza od dziedziczenia określonego spadkobiercę ustawowego. Spadkodawca może w każdej chwili odwołać zarówno cały testament, jak i jego poszczególne postanowienia. W przypadku dziedziczenia ustawowego krąg spadkobierców, kolejność ich powoływania do spadku i wielkość ich udziałów wynika wyłącznie z regulacji zawartych w ustawie. Dziedziczenie to następuje według tzw. linii pokrewieństwa, co oznacza, że pierwszeństwo powołania do spadku mają najbliżsi krewni spadkodawcy przed dalszymi krewnymi.

3) Koszty. W przypadku dziedziczenia ustawowego ponosi się wyłącznie koszty związane z potwierdzeniem praw do spadku. Wniosek do sądu o stwierdzenie nabycia spadku podlega opłacie 100 zł. Jeżeli stwierdzenia praw do spadku następuje u notariusza należy uiścić opłatę 100 zł za sporządzenie protokołu dziedziczenia i opłatę 50 zł za sporządzenie aktu poświadczenia dziedziczenia. W przypadku dziedziczenia testamentowego poza kosztami związanymi z potwierdzeniem praw do spadku, ponosi się również koszty związane ze sporządzeniem testamentu i jego otwarciem. Maksymalna stawka taksy notarialnej za sporządzenie testamentu notarialnego wynosi 50 zł, przypadku testamentu zawierającego zapis zwykły, polecenie lub wydziedziczenie opłata wynosi 150 zł, a testamentu zawierającego zapis windykacyjny – 200 zł. W przypadku testamentu allograficznego trzeba zapłacić opłatę skarbową w wysokości 22 zł. Nie ponosi się opłat za sporządzenie testamentu własnoręcznego i testamentów szczególnych. Taksa notarialna za sporządzenie protokołu z czynności otwarcia i ogłoszenia testamentu wynosi 50 zł. Opłatę za czynności przed notariuszem podwyższa o stawkę 23% VAT. Sądowy wniosek o otwarcie i ogłoszenie testamentu nie podlega opłacie.

SKORZYSTAJ Z BEZPŁATNYCH PORAD PRAWNYCH

WWW.POMOCPRAWNA.OIC.LUBLIN.PL

WWW.OIC.LUBLIN.PL

WWW.POWIAT.LUBLIN.PL

